

PERE VILLALBA I VARNEDA
Olímpia. Jocs i esperit
Enciclopèdia Catalana, Barcelona
1992, 197 pp.

El llibre que tenim a les nostres mans ha aparegut en un moment oportú, tot just uns quants mesos abans de la celebració dels XXV Jocs Olímpics de l'època moderna al cap i casal de Catalunya. Es tracta d'una obra planera i alhora rigorosa, destinada a tothom qui vulgui tenir una visió històrica aprofundida i seriosa dels Jocs des dels seus orígens més remots fins als nostres dies.

Després del pròleg del batlle de Barcelona, el contingut apareix dividit en quatre grans seccions. En la primera part, que porta per títol «Què és Olímpia?», són exposats els orígens de l'activitat esportiva com a representació ritual de pràctiques religioses molt antigues, el sistema de datació dels Jocs i el moment de la seva celebració durant l'estació més calorosa de l'any. Més endavant, l'autor fa referència als testimonis de caire literari i arqueològic que ens permeten d'arribar a la comprensió històrica de les celebracions olímpiques. A continuació dedica l'atenció a l'esperit agonístic dels grecs i dels òrgans de govern, amb tot el seguit de serveis que es generaven per tal de donar acollida, tant als atletes com a la multitud d'espectadors que cada quatre anys acudien a Olímpia per assistir a les celebracions esportives i religioses. Aquesta secció es clou amb la consideració del santuari d'Olímpia com a gran centre cultural, social i polític, amb un poder de convocàtor extraordinari entre els hel·lens dels temps antics.

En el segon gran apartat, intitulat «L'indret més bell de l'Hèl·lada», trobem un estudi completíssim de la situació d'Olímpia, dels diversos temples i monuments de caràcter religiós que formaven part de l'Altis, o Vila Olímpica,

tot emprant la terminologia moderna, i de la part perifèrica, o Anella Olímpica, que rodejava el santuari amb totes les zones esportives i de serveis, com els espais i edificis per a la celebració de les competicions esportives, per als entrenaments dels atletes, per a l'hostalatge, etcètera. L'autor hi fa una descripció de cada monument tenint en compte totes les troballes arqueològiques, sense es-talviar els valuosos testimonis literaris dels autors antics que van poder veure tot el conjunt en funcionament.

La tercera secció, que porta per encapçalament «L'escenari dels Jocs Olímpics», abasta tot allò que fa referència a la programació de les cerimònies i a les diverses modalitats esportives des del dia de la inauguració fins al de la cloenda, amb les variacions i ampliacions que s'hi feren en el decurs de la història. Tot seguit, l'autor se centra en el codi olímpic, que havia de ser respectat pels participants i pels atletes, i en els premis i honors concedits a tots els qui esdevien campions.

Finalment, en la quarta part, l'autor aborda l'evolució històrica dels Jocs. Després de fer una incursió al període mític de les Olimpíades, toca tots els períodes històrics: el primitiu (884 aC - 776 aC), l'arcaic (776 aC - 496 aC), el clàssic o d'esplendor (496 aC - 364 aC), el de la decadència (364 aC - 393 dC), el del llarg silenci d'Olímpia (segles VI - XVIII), el del renaixement d'Olímpia i el de la reinstauració dels Jocs Olímpics a partir de 1896 fins a l'actualitat.

El llibre s'acaba amb un apèndix bibliogràfic sobre el tema i amb un índex de sigles de les diverses institucions d'on procedeixen cadascuna de les il·lustracions que hi figuren.

És de justícia assenyalar que, quan el lector acaba de llegir l'obra, torna a tenir ganes de fer una repassada a les gairebé cent quaranta magnífiques il·lustracions,

acompanyades d'un comentari just i adient. També són d'agrair els catorze quadres sinòptics que, amb un simple cop d'ull, permeten de tenir una visió de conjunt de les nombroses dades que comporta una obra d'aquesta mena. Els cinc mapes que hi ha al llibre fan entenedors, tant la situació privilegiada d'Olímpia dins l'Hèl·lada com el marc geogràfic en què es van moure els grecs de l'antiguitat.

En aquesta obra, editada amb una cura exquísida, l'autor ha sabut trobar una forma d'exposició directa i sense enfarfec de cap mena, que li dóna la possibilitat de connectar amb un públic majoritari sense renunciar, com a bon filòleg, a l'autoritat indiscutible de les fonts i dels testimonis dels autors clàssics sempre que ho ha cregut convenient.

Cal, doncs, donar la més càlida benvinguda a aquesta obra, que des d'una perspectiva catalana difon el coneixement, sempre apassionant de l'olimpisme.

Joan Alberich i Mariné

FRANCISCO RODRÍGUEZ ADRADOS
Palabras e ideas

Ediciones clásicas, Madrid, 1992,
544 pp.

Es tracta de un llibre, i ja d'entrada cal dir d'un molt bon llibre, que aplega vint-i-dos treballs del professor Francisco Rodríguez Adrados publicats abans dispersament —articles de revista, pròlegs de llibres, etc.—, que tracten aspectes de la filosofia grega. El nucli central el formen catorze treballs sobre Sòcrates i Plató, flanquejats per treballs molt meritoris sobre els pre-socràtics i la sofística, aquesta estudiada eventualment en la seva relació

amb Plató o Sòcrates. Hi ha una investigació, per exemple, dels aspectes purament lingüístics dels textos filosòfics, com és ara sobre el grec parlat per Sòcrates (pp. 251 ss.) i un altre sobre els plantejaments de llengua d'alguns filòsofs grecs, per exemple Sext Empíric, o de gramàtics, com Dionís de Tràcia, o del mateix Plató, que poden ser interpretats fins i tot en clau estructuralista (pp. 515 ss.). A l'article «La teoria del signo en Gòrgias de Leontinos» (pp. 97-109), el professor Rodríguez Adrados adverteix que l'organització triangular «coses-significats-signes» es troba ja anticipada d'alguna manera a Gòrgias per la seva distinció entre «coses» (πράγματα), «objectes de pensament» (τὰ φρονούμενα) i llenguatge (λόγος). La filosofia de Sòcrates i Plató com a superació i complementació de la tragèdia és un interessant assaig que marca els límits del drama tràgic (i còmic) en els seus auditoris, i un llarg treball sobre Heràclit es pot dir que és una reinterpretació d'aquest autor fonamentada en un estudi, en bona part innovador, del seu lèxic (pp. 35 ss.). Efectivament, el ventall semàntic que Rodríguez Adrados descobreix a Heràclit representa alguna novetat, tal com es pot comprovar si es compara amb alguna exposició clàssica, com la de Guthrie, al final del primer volum de la seva *Historia de la filosofía griega* (Madrid, 1984). També el penúltim treball de l'aplec (pp. 463 ss.) «Ciencia griega y Ciencia moderna» és un clar al·legat a favor de la urgència que preguem consciència que les ciències actuals, i no solament les de l'esperit, que ja seria d'esperar, provenen de Grècia (la filosofia, la literatura, la història, la geografia, la gramàtica i les matemàtiques); també aquelles ciències que en la seva emergència europea, occidental, no tenen, com a entitat, més d'un segle o d'un segle i mig d'existència (la física; la química; la medicina, en el rigor del seu cultiu actual; la biologia, però